

DANICA.

CERKVEN ČASOPIS ZA SLOVENSKE POKRAJINE.

XXII. nedelja po Binkoštih.

Kaj se ti zdi, ali se sme davek
dajati cesarju, ali ne?

(Matej 22.)

Najsovražnejše stvari v živalstvu so one, ki se plazeč premikajo naprej — namreč kače — ali ki potihoma prihajajo svojo mehko nogo, kakor so roparice iz mačjega rodu. — Oboje se plazijo krog svojega plena ter se, kadar jim je najpripravneje vržejo nanj.

In katere so najsovražnejše stvari v človeštvu? Tisti ljudje so najsovražniši, ki so prav taki, kakor kače in prav kakor mačja zalega. Tudi oni s prijaznim vklonom ter sladko govorico znajo staviti zanke in so teh misli: nikedo ne bo naše zvičajne premenosti pregledati v stanu.

Tako ljudstvo, dragi, vidimo danes lazeče krog Gospoda. Sladkajo se mu farizeji s Herodijani vred rekoč: „Učenik! vemo, da si pravičen.“ (Mat. 22, 16.) Na to je pa sledilo za takratne razmere v judovski deželi kočljivo vprašanje: „Kaj se ti zdi, ali se sme davek dajati cesarju, ali ne?“ (Mat. 22, 17.) Gospod jim je odgovoril, kakor ga opazujemo vselej v njegovem življenju. — Kedor ga je namreč napadel surovo in ostro, zanj je imel milo govorico; a prilizovalca pa je Gospod redoma zavrnil z osorno besedo. In tako tudi danes.

Jezus je gledal v svojih obiskovalcih hlímbo ter hudobijo in je odvrnil: „Kaj me izkušate, hinavci?“ (Mat. 22, 18.) — vendar pa Gospoda potem zopet prevzame rahlo čutenje, da jim govori z nebeško modrostjo:

„Dajte torej cesarju, kar je cesarjevega in Bogu, kar je božjega.“ (Mat. 22, 21.)

Zanimivo in poučno nam bo, če premislimo to uro, kakošna hudobija teh prišlecev je bila v vprašanju: „Ali se sme davek dajati cesarju?“ — za tedanji čas in kakošna je Gospodova modrost v odgovoru: „Cesarju, kar je cesarjevega in Bogu, kar je božjega“ za tisti in za vse čase.

*

Krasnemu poslopju podobna je bila judovska država. Kakor veličastna stavba je bila za časa Davida ter Salamona s svojo božjo službo in tudi s svojo svetno postavo. Ne le edino ljudstvo, ki je tačas častilo enega Boga, so bili Judje; nego služili so tudi temu edinemu Bogu kakor svojemu postavodajalcu in svetnemu poglavarju. Tako je bil Jehova ne le Bog, ki so ga Judje molili, nego bil jim je tudi svetni knez, ki je vodil državo in kojemu le samo namestnik je bil vsakokratni kralj v deželi. Edin Bog je bil vojskovodija Izraelcem; zato tolikrat in tolikrat označen v sv. pismu z izrazom „Bog vojskinih trum.“ (I. Kralj. 1, 3 — in dr.) Jeruzalemski tempelj je bila tega Boga palača in zato se pri Judih tudi davek ni plačeval nikamor drugam, nego le v tempelj v Jeruzalemu.

Res, da se je malokedaj pokazalo to po Bogu vojeno državno življenje v vsej svoji lepoti: ker jugovski kralji so se le preradi čutili preveč samosvoje ter so zabredli v paganstvo.

Zato je razpadla ta veleslavna zidava in Judovska je prišla zapovrstjo Asircem in Babiloncem ter Perzijanom in Macedoncem v last.

Makabejci so jo ponovili sicer zadnje čase in vladali v Jehovinem imenu kakor veliki duhovniki, sodniki ter vojskovodje ob enem. Toda dva brata iz makabejske rodo-vine, Hirkan in Aristobul, pravdajoča se za oblast, sta klicala Rimljane v pomoč. In Rimljani, ki so bili tačas že raztegnili svojo železno roko nad Azijo, so poslali v Jeruzalem mogočnega Pompeja. A ti Rimljani, došli v pomoč, se niso hoteli več vrniti ter so odslej gospodarili tudi tej deželi. Pompej je namreč razglasil Judejo za „rimsko provincijo.“

Sploh je potem med Judi stranka Sadducejev — v današnjem sv. evangeliju so zvali Herodijanje — potegnili z Rimljani, kakor z omikanejim ljudstvom; tudi zato so bili, da se Rimljanom plačuje davek, ki je bil do sedaj le samo judovskega templja lastnina.

Drugačnega menenja pa so bili v tem judovski duhovni ter farizeji. Vedeli so namreč dobro, da — če judovstvo propade — izgube vso svojo nadvlado, svoje časti in dohodke. Zaradi davka, kam naj se plačuje, pa se že celo niso mogli zediniti s Herodijani.

V tem velikem medsebojnem nasprotju so venderle skupno prišli danes farizeji ter Herodijani prašajoč Gospoda: „Ali se sme davek dajati cesarju ali ne?“ tako so govorili. Tega niso poizvedali od Gospoda, ali so davek dajati dolžni; nego le: Ali se sme, ali je dovoljeno? Nespodobno se jim je namreč zdelo davek odrajtovati nejeverskemu vladarju — saj bi to taisto bilo kakor one-častovati edino pravega vladarja, nevidljivega judovskega kralja — Boga.

Ali v zanko, ki so jo stavili Gospodu, so se vjeli sami. Davkov denar so morali Izveličarju pokazati in ta jih je opomnil podobne tedanjega rimskega cesarja Tiberija in njegova vtisnjenega imena prav na tem denarju ter jim izgovoril oni neomajljivi izrek, ki mu je v njegovi zrnati baredi in v nje-

govem globokem obsegu pač komaj kateri enak: „Dajte torej cesarju, kar je cesarjevega in Bogu, kar je božjega.“

S tem je vničil Herodjane, ki bi ga bili sicer tožili v Rimu in farizeje, ki bi ga bili črnili v judovski deželi.

Dragi! In kakor je Jezus farizeje in Herodjane spoštovati učil cesarja in Boga; prav tako so ga slušajoč vedli se vselej njegovi veliki učenci. Ko je apostol Pavel, da bi se umaknil hudobnosti svojih nasprotnikov, na sodbi v Cezareji zaklical cesarja v Rimu ter se podvreči hotel tako najviši svetni oblasti, dal je s tem, kar je cesarjevega, cesarju. Ko je pa pozneje Pavel v Rimu brez bojzljivosti zoper takozvano rimsko državno vero — kar je paganstvo — oznanoval sv. evangelij, dal je s tem zopet Bogu, kar je božjega. Ko je apostol Peter ustmeno ter pismeno oznanoval govoreč: „Vse spoštujte, brate ljubite . . . kralja častite“ (Petr. 2, 17.) — dal je, kar je cesarjevega, cesarju. A, ko je pred višim zborom v Jeruzalemu, ki mu je prepovedal učiti v Kristovem imenu, zaklical prosto-dušno: „Boga je treba bolj slušati, nego ljudi“ (Dej. apost. 5, 29.) — takrat je dal zopet, kar je božjega, Bogu.

* * *

Dragi! Po Jezusovem božjem izgledu; po sijajnih izgledih velikih dveh apostolov se ravnaajoč pomnimo tudi mi: da „kateri se (svetni) oblasti ustavlja, ustavlja se božji volji . . . Zatorej morate podložni biti ne samo zaradi strahovanja, nego tudi zavoljo vesti.“ (Rim. 13, 2, 5.) — In če smo, kar je božjega, dali Bogu — ali smo darovali kaj takega, kar je naše? Ne — prav nič, ker naše je, kar je nemodrega, naša je slabost; a božje je vse: „Gospodnja je zemlja in kar jo napolnuje.“ (Ps. 23, 1.) Naš duh, naše telo; vse resnično dobro, kar smo in kar imamo — vse je božje delo, božji dar.

Tako, kakor je v današnjem sv. evangeliju z družbo pred Gospodom z denarjem v roki; tako, dragi, je in bo vse čase, dokler bode kaj gorečnikov-farizejev in brezvernih Herodijanov. — Tako bo, dokler bode kaj

tacih, ki trdijo, da mora Bog prejeti to, kar je cesarjevega in kar je državne oblasti — in takih, ki pravijo, da se mora cesarju to dati, kar je božjega.

Dragi! Mi pa — verni izpolnjevalci Gospodnjih nauk — mi nočemo biti ne eno ne drugo. Amen.

Zatrite nekdanje cerkve in kapele ljubljanske.

12. Cerkev sv. Rozalije nad Rebrom.

Pred dvema sovražnikoma so pogostoma trepetali naši predniki: pred Turkom, ki se je tolikrat bliskoma prikazal od vzhoda in z ognjem in mečem opustošil vse, kar je koli mogel doseči, in pred kugo. Zoper oba sovražnika so se oboroževali, kolikor jim je bilo moči. Ne bom našteval tu raznih zdravstvenih naredeb, ki so rabile prednamecem, kadar je počil glas, da se bliža črna smrt: omeniti hočem le nadzvezdnih krotileev kuge — tistih ugodnikov božjih, ki se je v njihovo mogočno zavetje pred kugo zatekalo prestrašeno krščansko ljudstvo. Pomočniki zoper njo so bili: sv. Boštijan, sv. Rok, sv. Josip in sv. Rozalija.

Zakaj so ob času kuge klicali na pomoč sv. Rozalijo? Ta svetnica je živel v 12. stoletju v Siciliji. Tamkaj je kraljeval tedaj Viljem I., ki je bil oženjen z navarsko princezino Margareto. Ona je sprejela v dvorno službo Palermijanko Rozalijo, hčer plemenitaša Sinibalda, gospoda kviskvinskega in rožeškega. Na kraljevem dvoru ni bilo povšeči sramežljivi devici. Odrekla se je svoji vzvišeni službi, ostavila stariše in stopila v samostan sv. Vasilija. Toda tudi sredi samostanskih zidov ni našla zaželenega miru. V njeni bogorodni duši je vzklikal sklep, da hoče posnemati starodavne puščavnice. Na lesoviti gori kviskvinski, ki jo je imel njen oče v lasti, je zevala ozka, temna duplina. Ondukaj se je naselila Rozalija. Tamkaj je molila in premišljevala. Čez nekaj let je odšla iz te puščave. Izbrala si je drugo bivališče blizu glavnega sicilskega mesta Palermo na visoki skaloviti gori montepelegrinski v podmolu,

obrujenem proti severu na morje. Na tem nepristopnem, pustem kraju je pobožna samotarka dokončala svoje življenje med l. 1170. in 1180. Verniki so jeli častiti puščavnico Rozalijo in se ji priporočati kakor svetnici. V 13. in 14. stoletju se je njeno češčenje zelo razširilo po Siciliji. Mnogokod so ji sezidali cerkve in kapele in osnovali pod njeno zaščito bratovščine. V starem samostanskem svetišču vasilijank v Siciliji so našli l. 1644. v zazidani skrinjici lesen križec s koženico, ki so bile z grškimi črkami napisane na nji besede: »Jaz sestra Rozalija Sinibaldova hranim v tem samostanu tale les Gospodov, ki sem se mu za vselej žrtvovala. Ohranilo se je več starih podob, ki nam predočujejo sv. Rozalijo, oblečeno v redovno vasilijansko obleko.

Leta 1624. je morila v Palermu strašna kuga. Da bi odvrnili od sebe to šibo božjo, narejali so ljudje spokorne obhode in duhovniki pojoči litanije vseh svetnikov so ob takih pobožnosti vlagali vanje prošnjo: Sv. Rozalija, prosí za nas! Tedaj so jeli to svetnico častiti za pomočnico proti kugi.

Istega leta je šlo nekaj okoličanov na Monte-Pelegrino v duplino sv. Rozalije iskat zaklada, ki je bil baje tamkaj skrit. Kopali so in kopali, dokler niso trčili na kamenito ploščo. Ker je niso mogli dvigniti, razbili so jo in zagledali pod njo človeško lobanjo. Takoj se je raznesel glas, da so našli grob sv. Rozalije. Izkopali so še druge dele ženskih ogrodi. Uradna preiskava je dognala, da so to pravi ostanki sv. Rozalije. Ta dragocena najdba je vtrdila ljudem v sreih upanje, da na priprošnjo te svetnice skoro neha kuga, kar se je res zgodilo.

O tisti priliki so opazili ob vходу v podmol v skalo vsekani križ. Ko so otrebili z njega mah, ki ga je bil obrastel, našli so star napis vklesan v kamen. Tamkaj so stale tele znamenite besede: »Jaz Rozalija, hči Sinibalda, gospoda kviskvinskega in rožeškega, sem sklenila iz ljubezni do svojega Gospoda Jezusa Krista prebivati v tej duplini.«

Zelo slovesno so dvignili ostanke sv. Rozalije iz podmola, kjer so toliko sto let

počivali, in jih prenesli v veliko cerkev palermisko (Ekert, Cirkev vit. III. 628).

Od tedaj se je širila slava sv. Rozalije po Italiji in preko njenih mej. Sloves o tej čudoviti pomočnici proti kugi je došel tudi v naše slovenske pokrajine. V starem rokopisu, ki je last deželnega muzeja v Ljubljani, se nam je ohranil slavospev sv. Rozalije. Pesmica, ki jo tu natisnemo, izvira iz 17. stoletja: žal da ni popolna — spodnji del rokopisa privezanega izvodu Hrenovih evangelijev je uničila vlaga tako, da ni več čiten. Slavospev slove:

De S. Rosalia.

Aue Rofeha gnade polna,
Rofalia pofodua duhouana,
pruti kugi pomozhniza,
Vnouzih fposnana kraliza.

Chriftofhou nauok fposnala,
Suet goluffen fanizhuuala,
zhaft ozheta pofabila,
zehaft kraleno fadobila.

Terfchi fkallo kakor eklu,
tellu tuoie ie prfteklu,
tampak dugu prfbinuala,
bogu hualo zhaft daiala.

Angelzi fo te Vzhil . .
gnado bofehio . . . Inili,
kaku bi
.

(Konec pride.)

Čez leto in dan.

(Potopisne črtice iz slovenske domovine).

„Na vse te reči se ozira
omamljeno moje oko.“

(Pesnik in skladatelj župnik
Luka Dolinar.)

(Dalje.)

Konec Solkana se od državne ceste — ki vodi skozi Soško dolino na Kanal, Tolmin, Bovec in čez od l. 1809. krvavo-znani Predil na Koroško — ločuje na desno roko ona na sv. Goro. Dva kamenita stebra, darovana Bogu že od kdaj od nekega pobožnega Marijinega častileca, kažeta ob straneh ceste njen pričetek

proti sv. Gori. Le-tod se pričinja tudi pot navkreber. Vsa cesta nas je bila polna romarjev. Raz sv. Gore doli pa nas je kmalu jelo pozdravljati harmonično zvonjenje. Šli smo in šli, a pot — da si ni posebno strman — je bil pa vendar vedno bolj težaven in dolg. Pričeli smo — vsaj jaz — sedaj tudi čutiti, da je prejšnja noč nekako jela, kakor pravimo: hoditi za nami. Saj smo vso to noč prevozili od Ljubljane do Vila Vicentine po železnici, in taka vožnja ne da človeku pravega počitka; k večjemu se predremlje in nikakor ne prespi. Ni čuda zato, da smo pričeli nekako pešati proti vrhu, kjer postaja pot vedno bolj strm in ni skoraj nobenega ravnega koraka. Jaz bi bil le rad počival, a to je bilo skoraj še slabše. Cesta se na vrhu ovija okoli sv. gorskih poslopij. Pod prezidanim izbokanim vhodom od severne strani prihajaš na spodnji dvor. Zunanji vrh tega vhoda je nekedaj nosil napis:

Vadens in har via
Dic: Ave Maria!

po naše:

Marija, reci, zdrava bodi,
Če te korak na pot to vodi!

Ali ta napis še stoji, ne vemo; kajti zmračilo se je že bilo, ko smo prišli silno vtrujeni na sv. Goro. Umeva se, da je bil naš prvi pot v cerkev. Po prihodu knežškofa dr. Jegliča so se pričele večernice. Ves vtrujen nisem bil za molitev, in če Marija ni sprejela mojih tihih vzdikov, bila je pomanjkljiva moja pobožnost. Ker so bili pičli prostori v sedežih vsi natlačeno polni, nisem se zamogel nikamor več vsteti. Stati pa nisem mogel; zato sem se podal kmalu iskat prenočišča. Hvala Bogu za dobro misel, da sem si bil to preskrbel že naprej po posredovanju čast. rojaka o. V. K. na Kostanjevici. Le od daleč sem zunaj cerkve poslušal prelepe glasove petih litanij; meni pa se je kmalu potem pokazala in odprla jako prijazna soba s 4 snažnimi posteljami za me in za nekatere moje spremljevalce. Samega veselja sem povzdignil roke in hvalil Gospod Boga in v duhu zahvalo izrekel tudi častitemu svojemu rojaku, ki je mojim trudnim udom oskrbel ta tako prijetni prostor za sladki nočni počitek. Kaj

takega vé po vrednosti ceniti le ta, ki je bil kedaj na tujem v takih ali enakih položajih. Pripetilo se mi je že, da me je ves dan naprej skrbelo, kje in kakšno prenočišče dobim na večer. Po ne malih naporih se nam je močno prilregel počitek — da, noč nam je bila celo vse prekratka.

V jutro 10. septembra so romarji na vse zgodaj pričeli robaniti po hiši, in tudi nam je bilo vstati treba. V cerkvi se je vse gnetlo okoli izpovednic; sv. maše so se brale na mnogih altarih; ozračje pa je bilo v cerkvi nekako soparno. Pevcev je moralo biti med romarji mnogo, ker so pri več tihih sv. mašah kar brez orgelj prepevali — vsak po svoje. Okoli 6. ure je bila pridiga. Mislim, da je bil č. govornik, rojak Goričan, ki je prav dobro razlagal najprej na kratko zgodovino slovečega romarskega svetišča na sv. Gori; potem pa je slavil vrline Marijine ter izpodbujal navzoče za njeno čiščenje. Pridigi je sledila sv. maša na velikem altarcu, ob kateri so peli zopet ljubljanski peveci. Ta dan mi je dokaj bolj vgapalo petje, nego prejšnji dan v Ogleju. Sploh pa — žal — moj duh to jutro ni bil odveč zavzet niti molitvi niti za pobožne čute; ali pa se mi je le dozdevalo tako. Vtrujen človek in celo preveliko število romarjev sploh ni odveč primerno za pobožne čute. A prosil sem pa Marijo — ne bodi Bogu oponošeno — mnogo zase, in za vse moje ljube, žive in mrtve. Bog daj, da bi bil vsaj kaj malega vslišan! V gostilni so na moč prijazni ljudje prav lepo poskrbeli za telesne potrebe romarjev. Potem smo se vdali vabilu onim, ki so prodajali raznovrstne, vmes jako lepe in primerne spominjske »odpustke«: razglednice, Marije s sv. Gore, podobice, rožnevence, svetinjske in še neštivilno drugih stvari za one naše ljube, ki so morali ostati doma ter nas niso zamogli spremljati na našem toliko duha povzdigujočem in prijetnem romanju. Še marsikaterega izmed njih bi bili radi danes imeli in videli poleg sebe. Poslednjič pa nam je bilo treba že misliti — žal — na odhod raz prelube svete Gore.

Viši učitelj Josip Levičnik.

(Dalje prihodnjič.)

Kronika mesta Črnomlja in njega župe.

(Dalje.)

Na severovzhodni strani mesta se dviga precej visok komendski hrib, v katerega se vpenja črnomeljsko predmestje od metliške strani, ki se kratko nazivlje hrib. Komendski hrib se imenuje zaradi tega, ker je bil last črnomaljske komende ali naselbina nemškega reda v Črnomlju. Raz vrhunec hriba je zrl pred sto leti prijetni gradič nemških viteзов (Lustschloss) in poleg njega velika viteška pristava. Ni več enega ne drugega. Pred sto in sto leti so si tam napivali zdravice hrabri vitezi in navduševali se za vse sveto in blago — ni jih več: vse pod solncem je minljivo. Puste preraščene ruševine zidu pričajo o kraju nekdanje stavbe. Davno je zibnilo v prah vse stavbišče, do novejšega časa (1886) je stala ondi kapelica sv. Josipa. Zidati jo je dal vpokojeni stotnik Mayerle. Zidal je tudi iz kamena porušene pristave v mestu veliko sedanjo Kobetičovo hišo, ki stoji ob strmem bregu proti mestnemu mostu. Stala je, kakor se pozna še dobro po sledovih, pred vhomom v n. v. reda poslopja. Pa tudi nje ni več. Le visoki jagnjet, če ga ne zruši vihar prihodnjega časa, bo pričal, da ga je sadila tudi njegova roka, ki davno počiva v črnem grobu. Tovariši so mu izginili, ostal je sam.

Ako stojiš poleg tega jagnjeta, odpre se ti v celem obsegu ves črnomeljski svet. Proti jutru vgledaš v bližini prostorno cerkev vojaško, kjer imajo meščani in bližnji vaščani svoj mirodvor. V ljudstvu živi spominj, da se je vršila tam velika bitka in bilo tam bojno polje ali vojišče. Vas, ki se zrastle tam, se je imenovala kakor danes Vojna vas. O črnomaljskem svetu pravi Valvazor,* da je prav lep in rodovit, da ima obilo vasi, sadja, njiv, živine in vina posebno dobre vrste. Pogled s hriba kaže, da svet ni raven, nego valovit, sem pa tje zelo kotanjast in vdrt. Preraščen je s prostranimi lozami, bolj redke in pritlikave rasti. Dvigali so se tu visoki in košati hrastje, bujne zelene smreke in gosti kostanji. Človeka obhaja žalost, ko čuje pripovedovati stare dede, kako so prodajali za slepo ceno narodni ta kapital, ki se je od-

* Valvazor II. 220.

važal in odvozil na Reko. Res sledovi pričajo, da je neusmiljeno pala po krasnih gozdih sekira in vničevala ta toliko potrební vir blagostanja. Premnogi kraji, kjer so pred stoletjem vitke smreke zibale tenke svoje vrhove, šumele zelene bukve in so mogočni hrasti s skrivnostnimi glasi oznanjali, kako je ginil v njih senci rod za rodom — vsi ti kraji kažejo danes žalostno goloto.

Med gozdove ali loze se prijetno opletajo obdelane njive, travniki in košenice. Proti severu se črnomaljski svet polagoma vpenja v celi dolžini in prehaja v dolgo drago, ki se vleče izpod odrastkov Gorjancev čez Semič dalje noter do Vinice. Iz nje se vpenja črnomaljsko gričevje in prehaja, dosežši višino nekaj nad 600 m. v Kočevsko hribovje. Na najvišjem, črnomaljskemu ljudstvu vidnem hribu kočevskega gorovja stoji podružna cerkev planinske župnije, cerkev sv. Frančiška (1048 m.). Pravljica, živeča še med ljudstvom, pripoveduje, da je bival ondi v globoki skalnati jami hudoben zmaj. Ko je dozorelo žitno polje in zorila trta, napuhal je iz jame zmaj hudournih obliakov, iz katerih se je vsipala debela toča in zdrobila vse po Beli Krajini in daleč tje na Hrvaško. Nobena sila ga ni mogla prepoditi. Belokranjci in Hrvatje so sklenili zazidati zmajevo jamo. Postavili so na onem mestu cerkev sv. Frančiška, katere veliki oltar stoji uprav nad zmajevo jamo. Od tedaj je zavladal tam gori mir. Cerkev, ki je stala na gori miru — Friedensberg-u*, je bila vedno pridno obiskovana; vse je hitelo zlasti v poletnem času k sv. Frančišku in ga prosilo, naj ubrani in odvrača zločesto vreme. Radi vednega obiska ljudi je imela cerkev svojega duhovnika; ruševine njegovega stanovanja se poznajo še in sicer na spodnji strani cerkve. Do novejših časov je bila sedaj precej opuščena cerkev v najlepšem stanu; zdrževali so jo milodari onih, ki so se priporočali mogočnemu varuhu. Ko pa so okrajna glavarstva začela ovirati in prepovedovati to biro, opustila se je božja pot. Vse eno pa ljudje radi pustijo brati poljske sv. maše v tej cerkvi. Petrovska občina ima tu vsako leto že od nekedaj zaobljubljeno sv. mašo, zvana poljska ali vinska sv. maša.

Nad Bistrico, zadnjo vasjo v črnomaljski župi, proti kočevski strani stoji koprivniška podružnica sv. Križa (597). Tudi sem radi zahajajo naši ljudje s prošnjami za potrebni dež. Visoko v te gore (med sv. Križem in sv. Frančiškom) hodijo župljani in meščani po drva. Pod gorskim gozdovjem se spuščajo v celi dolžini v globoko drago lepi vinogradi. Nosijo razna imena: vinogradi griški, mavrski, straženski, (nekedaj turška straža), rodinski in petrovski. Najboljše vino raste po Maverlu: že Valvazor^{*)} ga ne more prehvaliti. Vinarstvo donaša ljudem obilo dobička, nekaterim posestnikom je trtni pridelek edin. Ko je začela pa l. 1880 pešati trta vsled trtne uši, katera je med l. 1890—1893. vničila vse vinograde, bilo je ljudstvo vse obupano. Da se izogne neizogibni bedi, posekalo je vinograde in jih spremenilo v njive in senožeti. Trumoma se je ljudstvo selilo v Ameriko; veliko družin se je za vselej izselilo. Drugi so se vrnili in so s pomočjo prisluženega denarja zasadili nove trte in obnovili zapuščene vinograde. Polne so danes zopet vinske gorice; kjer je pred malo leti bilo zaznati sledove opustošenja in opuščenosti, je zopet vse živo in veselo. Dal Bog, da se ne bi nikedar več vrnila stara nesreča! Vino je dobre vrste; le škoda, ker je svet širšemu prometu tako zaprt, da ne morejo prihajati zunanji vinščaki. Vino ostaja skoraj vse doma.

Poljedelstvo je primerno dobre vrste. Sem pa tje je zemlja ilnata in plitka, a v večini obrodi vselej dobro, kadar ne pride suša ali pa toča, kar pa je nekaj let sem skoraj redno vsako leto. Živinoreja je na bolj nizki stopinji. Primanjkuje dobrih in rodovitih travnikov in pa mastnih pašnikov.

Voda v župniji pripada reki Kolpi. Večja voda v župniji je Črnomaljšica, v katero se stekati Dobljčanka in Lahinja pred mestom. Prva teče iz jezera nad vasjo Dobljče (tako imenovano od dobovja-hrastovja ali kakor menijo nekateri domačini celo od debeljske-turšice, druga pa izpod Malega Narajca in teče mimo vasi Lahinje. Vlah starosl. pastir; Vlahi so se zvali Uskoki, iz Like po

* Valvazor II. 226.

sosednjem Bojanškem svetu naseljeni). Svoj čas je bila ta voda polna rakov. Gostilničarji so jih imeli vedno pripravljene in so jih v obilici dajali gostom za nameček. Pastirji so jih pekli kakor krompir; urezovali so si bičevino, pomolili v vodo i rak jo je popadel in metali so jih na ogenj. Račja kuga l. 1881. jih je vzela kakor leto prej v Kolpi tudi v črnomaljskih vodah. Črnomaljšica zapušča župo pod vasjo Zastova, teče čez Gradac do Kloštra, kjer se ji pridruži potok Krupa. Tako povečana se izliva pod vasjo Primostek v Kolpo. Razun te vode ni druge večje vode; pač pa se nahaja tu pa tam kaka luža — kal ali studence, kjer napajajo živino. Gorske vasi trpe veliko ob času suše, njih plitki vodnjaki so kmalu suhi. Voda ni posebno zdrava. Valvazor* pravi o nji, da je »fiebrig«, t. j. ljudje ki pijejo to domačo vodo, trpe razne bolezni, ki se skoraj vsako leto pojavljajo o sparjenih poletnih dneh. (Griza, vročinska bolezen i. dr.) Zdravstveno stanje je v onih krajih, kjer so dobili l. 1898. vodovod, v resnici veliko boljše.

Črnomaljska župnija šteje nekaj čez pet tisoč duš. Razdeljeni so ti njeni podaniki na pet občin: 1. Butoraj (228 prebivalcev). Vasi v tej občini so Butoraj (103), Lahina (91), Zorenec (34); 2. Črnomelj; mestna občina (1240 prebivalcev); 3. Dobliče (944) z vasi Bistrica (61), Dobliče (287), Grič (106), Jerneja-vas (108), Jelševnik s Snečvirhom (131), Kanižarica (20), Maverle s Stražnim Vrhom (226); 4. Loka (735) z vasi Kočevje (77), Loka (236), Svibnik (77), Vojna in Dolenjava (152), Desinec (75), Čudno selo (64), Zastava in Pavišice (54); 5. Petrovska (431) z vasi Gorenja Paka (54), Mihelja vas (70), Petrova vas (107), Rožanec (91), Ručetna vas (109); 6. Talčevrh (737) z vasi Dolenja Paka (44), Lokve (54), Naklo (89), Otovec (77), Rodine (170), Rožičevrh (41), Sela pri Otovu (97), Talčevrh (50), Tuševdol (90), Zajčjivrh (25). Tu so seveda ostali nešteti izseljenci v Ameriko, katerih število znaša 1600—1700. Okoli štiri-deset družin se je za stalno izselilo. Pregnalo jih je tje vničeno trtje; trumoma so vrel in vro še vedno v Ameriko,

malokaterega moškega dobiš, da ne bi bil po enkrat, dvakrat ali še večkrat v Ameriki. Jedni si res opomoreje v »zlati deželi«; a vsine. Če pustijo doma posestvo v rokah dobrega in vestnega oskrbnika, če »grunt« ostane v starem tiru, opomore si gospodar veliko. Če pa tega ni, prisluzi si komaj toliko, da popravi kar se je zanemarilo med tem časom; potem pa z novo nazaj. Veliko župljanov je takozvanih »nemškarjev«, ki zahajajo na zimo kakor krošnjarji na nemško.

(Dalje prih.)

„r.“

Iz sveta.

Katekizem. Na željo sv. očeta se nedavno izdani katekizem vvede najprej po vseh italjskih škofijah; a način, kako se v njem obravnavajo verske resnice, naj se sprejme po vsem katoliškem svetu. Tako bi dobila vsa cerkev — seveda z majhnimi izpremembami, ki so potrebne z ozirom na razne narodnosti — enoten katekizem. — »Danica« ta modri vkrep pozdravlja z največim veseljem.

B. P.

Število duhovnikov v Rimu namerja Pij X. zmanjšati. Zato je z listom poslanim kardinalu-vikariju Respighiju prepovedal bivanje v Rimu duhovnikom, ki nimajo ondukaj gotovega posla. Takisto je vkrenil, da naj bi bogoslovci, ki prihajajo zaradi nedostatka prostora v semeniščih svojih škofij študirat v Rim, v bodoče rajši zahajali na svoja domača vseučilišča.

B. P.

Na Francoskem se je ločila država od cerkve. Sedaj se katoličani počasi pripravljajo na nove razmere. Povsod se vstanavljajo župna društva na podlagi splošne postave o združevanju. Mnogokod se pojavlja živahno versko gibanje tako, da se prostozidarji že boje. S skupičkom zatrtih samostanov si državna blagajna francoska malo opomore. Ko so prodajali nepremičnine samostana v Recombeau (Drôme) na javni dražbi, bile so cenjene vradno na 207.000 frankov. Kupil jih je neki žid za 20.000. A ker je tičala na posestvu hipoteka 10.000 in zavarovalnina 8.000

* Valvazor II. 220.

in so znašali troški za dražbo blizu 1.000, ostalo je le 1000 fr. — pač skromen plen francoski državni blagajni.

B. P.

Zrnje.

„Tvoj sem, Mati.“ Na grobnem spomeniku kardinala Pie. v cerkvi naše ljube Gospe v Poitiers-u, stoji na vrhu napis: »Tuus sum, Mater! — Tvoj sem, Mati!« Bil je namreč goreč častilec Marijin. »Tuus sum, Mater!«, to je bil njegov vsklik vse njegovo življenje. S temi pristrženimi besedami se je izročeval Mariji ob vseh važnejših dogodkih življenja. Ko je zapuščal krov domače hiše, ko je bil posvečen duhovnik, ko je postal škof, slednjič kardinal. Vselej so bile njegove besede: »Tuus sum, Mater! — Tvoj sem, Mati.« Predno je odšel na kako daljšo pot, bila je zadnja njegova pot v cerkev »Naše ljube Gospe,« kjer je pred altarnimi stopnicami počastil svojo nebeško mater in se poslovil pri nji z besedami: »Tuus sum, Mater!« Ni čuda, da je ta goreči častilec Marijin s tem vzdihom v ustih tudi izdihnil svojo dušo. Zato je bilo res prav primerno, da so mu ta izdih napisali na grobni spominek.

„Daničarji!“ še mi rekajmo »Tvoj sem, Marija.«

o. Kazimir.

Vojni minister in cerkovnik. O pred kratkim zamerlem francoskem vojnem ministru Thibaudinu pripoveduje francoski list sledečo zgodbo: Thibaudin je bil nasprotnik veri. Nekoč je bil s prijateljem namenjen v šentpetersko cerkev mesta Caen v Normandiji. Bil je v civilni obleki in je imel klobuk na glavi. Tu mu je naproti prišel cerkovnik, ki ga je opozoril, da je običajno pri vstopu v cerkev deti klobuk raz glave. Thibaudin se ni zmenil za to. Na to pravi cerkovnik: »Odkrite se, ali pa pojdite iz cerkve.« »A jaz sem vojni minister,« zavrnil ga je Thibaudin

razdražen. »In jaz sem cerkovnik cerkve sv. Petra in vas zagotovem, da pokriti ne ostanete v cerkvi.« In minister, ki se ni maral ruvati s cerkovnikom — vrlim čuvajem te cerkve, se je primoran odkril.

Župnik Alojzij Kummer.

Tragedija na morskem svetilniku. Ameriški prezident Roosevelt je te dni čuvaju na svetilniku osebno podelil odlikovanje. Evo okoliščine in vzrok temu odlikovanju. V Stratfordu sta na majaku pri Long-Izlandiji veliko let čuvala 2 moža Hulze in Caster. V neki noči je hipoma zblaznel Caster. Vrgel se je na tovariša in ga je hotel zadaviti. Hulze se je vbratil, po hudem boju z velikim trdom. Na to je norec hotel pogasiti svetila. Skozi osem dni in noči sta se neprenehoma bojevala oba čuvaja, ne da bi znatno prenehala. Caster je več nego 20 krat na dan napadal tovariša ter ga je hotel umoriti z britvijo, s kladivom ali s škarjami. Dvakrat je Hulze vžugal znorelega, a Caster se je le še oprostil. Misliti si smemo, kakošne noči je prebil obupani čuvaj, ki je hotel zabraniti pogašenje svetilk. Ko se je za 8 dni vršila zmenja, bil je norec popolno zdelan in nezavesten. Njegov vrli krotilec je pa ležal ranjen na postelji. A svetilnik je sibal svetlobo, kakor da se ni nič prigodilo. Požrtvovalnemu in pogumnemu čuvaju Hulze se morajo zahvaliti mnoge ladije, da so brez nesreče dospele v пристanišče v New York. Zaslužil je pač svojo odliko. Izpolnil je svojo dolžnost in samega sebe tvegala za blagor toliko človeških življenj in toliko človeškega premoženja.

Župnik Alojzij Kummer.

Prošnja.

Ne zamerite nam, čast. naročniki, da se tudi danes oglašamo v smislu 34 te in 42 te »Daničine« številke na tem mestu. Vrednik.

„Danica“ izhaja vsak petek na celi poli in velja po pošti za vse leto 6 kron, za pol leta 3 krone, za četrt leta 1 krono 50 vin. Zunaj Avstrije velja za vse leto 7 kron; za Ameriko 9 kron. Ako bi bil petek praznik, izide „Danica“ dan poprej. V Ljubljani se dobivajo posamezne številke po 10 vinarjev v Lovro Blaznik-ovi trgovini na Starem trgu in v Ivan Pichlerjeve tabakarni na Kongresnem trgu.